

Tiivistelmä opinnäytetyöstä

Laitos

Tekijä

Giellagas -instituutti Magga, Outi Maarit Saara

Työn nimi

Sami nissonolbmuid identitehta garggiideapmi - Eallmgeardedutkamus Nuorta-Eanodaga servodatlas nuppástusain 1940-2000

Oppiaine

Työn laji

Aika Lokakuu

Sivumäärä

Saamen kieli ja

Pro gradu -tutkielma

2001

123, liitteet 2

saamelaiskulttuuri

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä käsitellään kulttuurisosiologisesta näkökulmasta miten saamelaisnaisen identiteetti on kehittynyt ja elänyt yhteiskunnallisissa muutoksissa 1940-2000 välisenä aikana. Tutkimusmateriaalina on pääasiassa kuuden keski-ikäisen naisen elämäkerralliset haastattelut. Etnografisen kenttätönn muita metodeja on myös käytetty tutkimusaineiston hankinnassa, mm. osallistuvaa havainnointia ja keskusteluja.

Keskeisenä kysymyksenä on kuinka naisen identiteetti on rakentunut eri aikakausina yhteiskunnallisissa muutoksissa. Kolme keskeistä identiteetin rakennusosiota ovat poronhoito, käsityö ja kieli, joiden kautta identiteetin kehitystä pääasiassa tarkastellaan. Muita identiteetin kehitykseen liittyviä tekijöitä ovat kasvatns, puolisoja historia.

Tutkimusmateriaali on pilkottu narratiiviseksi elämäkerraksi, jossa naisen oma käsitys elämästään painottuu ja nousee esille. Elämäkertametodin mukaisesti tutkimusmateriaali on jaettu lapsuuteen, nuoruuteen ja keski-ikäisyyteen. Kutakin ikävaihetta tarkastellaan yksilön kokemana: mitä yhteiskunnallisia muutoksia on ollut havaittavissa ja kuinka yksilö identifioituu muutoksia vasten. Yksilön kokemien muutosten kautta piirtyy kuva koko yhteisöä koskevista muutoksista. Tarkastelun kohteena on yksilön identiteetti, mutta myös koko yhteisöä koskeva yhteinen identiteetti eli kollektiivinen identiteetti. Myös etnistä kulttuuri-identiteettiä ja sosiaalista identiteettiä tarkastellaan rakenneosioiden kautta.

Informanttien lapsuudessa enkulturoituminen/sosialisoituminen omaan kulttuuriin tapahtui luontevasti. Saamelainen yhteisö eli jokseenkin eristyksessä valtakulttuurista. Vasta nuoruudessa kysymys identiteetistä ja saamelaiskulttuurin tilasta nousi erityiseksi puheenaiheeksi, kun vähemmistökansat kaikkialla maailmassa alkoivat vaatia suojaa kulttuurillensa. Tällä oli suora vaikutus nuorten naisten identifikaatioon: identiteetistä tuli valintakysymys. Monet häpesivät taustaansa, mutta useimmat elivät tietoisesti saamelaisina. Keski-ikää naiset elävät tilanteessa, jossa saamelaiskulttuuri elää voimakasta kehityskautta ja saamelainen identiteetti koetaan arvokkaaksi.

Itä-Enontekiöllä poronhoito on saamelaiskulttuurin ydinarvo. Siihen perustuu tapa ajatella, toimia ja elää. Paitsi elinkeinona, se on siis merkittävä kulttuuriarvojen säilyttäjä. Elinkeinosta on tullut miesten hallitsema ala, jossa naisella on jokseenkin marginaali asema. Poronhoito luo perustan kulttuuri-identiteetille ja luo kollektiivista identiteettiä.

Käsityön kautta naiset integroituvat poronhoitoon. Nainen rakentaa identiteettiään ja vahvistaa minuttaan erityistaidon osaamisella, joka tukee myös taloudellisesti poronhoitoa. Poronhoito on ollut vastavuoroisesti vahvistanut käsityön asemaa ja säilyttänyt materiaalista kulttuuria. Käsityö on kulttuuri-identiteetin lisäksi voimakas yksilöidentiteetin muokkaaja ja vahvistaja.

Viisi kuudesta haastateltavasta on oppinut ensimmäisenä kielenään suomen kielen. Kieli on keskeinen etniseen ryhmään identifioitumisen kriteeri. Kaikilla haastatelluilla on suhde saamen kieleen. Lapsuudesta asti kieli on kuulunut yhteisössä. Suomen kielen ensimmäisenä kielenään oppineilla on saamen kielen passiivinen taito, joka vaihtelee yksilöittäin. Kieli on rakenneosioista se, jolla yksilö rakentaa eniten sosiaalista identiteettiään eli samaistuu henkisesti yhteisöön.

Muita tietoja

Asiasanat: saamelaisnainen, identiteetti, elämäkerta, poronhoito, saamen käsityö, saamen kieli